

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babes-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Földrajz
1.3 Intézet	Magyar Földrajzi Intézet
1.4 Szakterület	Földrajz
1.5 Képzési szint	Alapszak
1.6 Szak / Képesítés	Földrajz

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Biogeográfia						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Keresztes Lujza egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Keresztes Lujza egyetemi docens						
2.4 Tanulmányi év	I	2.5 Félév	2	2.6. Értékelés módja	Vizsga	2.7 Tantárgy típusa	Kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	1
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	14
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					20
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					10
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					-
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	58				
3.8 A félév össz-óraszama	100				
3.9 Kreditszám	4				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	Klimatológia, talajföldrajz, tájföldrajz
4.2 Kompetenciabeli	- a természetes és antropikus környezeti elemek és folyamatok közötti összefüggések ismerete és helyes értelmezése

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	Videoprojektossal felszerelt terem
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	Videoprojektossal felszerelt terem

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • A legfontosabb földrajzi fogalmak, törvények, folyamatok és jelenségek ismertetése, ezek eredetének és fejlődésének magyarázata, azon következmények felmérése/kiértékelése, melyek hatással vannak a természeti és antropikus földrajzi rendszerekre. • Földrajzi projektek és tanulmányok elemzéséből kapott eredmények megfelelő felhasználása. • Szakmai segítségnyújtás különböző földrajzi területeken.
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • Hatékony és felelősségteljes munkamódszerek alkalmazása a szakmai etikai kódex elveinek, normáinak és értékeinek figyelembe vételével.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<p>A biogeográfia gyakran csak felszínesen kezelt, egyéb tantárgy keretében érintőlegesen tárgyalt tudományterület. Ezt a hiányt igyekszik pótolni a jelen tanterv keretében elindított biogeográfiai előadássorozat, annál is inkább, mert nemzetközi szinten a biogeográfia modern reneszánszát éli. A biogeográfia a szintézis tudománya, tárgya a szélsőségesen változatos földi életformák tér- és időbeli eloszlásának tanulmányozása, az egy fajhoz tartozó populációk genetikai diverzitásától kezdve az életközösségek diverzitásának és produktivitásának földrajzi variációin keresztül eljutva a nagy biogeográfiai régiók sajátos vonásainak kialakulásáig, ok-okozati összefüggéseinek feltárásáig.</p>
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<p>Előadássorozanunkat jól körülhatárolható témakörök alkotják. A biológia részterületeinek újabb eredményei alapján magát a biogeográfia tartalmát is újra kell gondolni, ezért a biogeográfia tudományának történeti áttekintését elengedhetetlennek tartjuk. A biogeográfia a földi élet fejlődésének ok-okozati feltárása, ezért az élet fejlődését a környezeti feltételek dinamikus változásának összefüggéseiben vitatjuk meg, az egyes fajok elterjedésének térbeli mintázatát ökológiai alapokon tárgyaljuk. Részletesen kitérünk a szóródás, bevándorlás, fajképződés, kihalás, általában a földi élet változatosságát okozó mechanizmusok bemutatására. A legfontosabb biogeográfiai régiókat a jellegzetes közösségekkel mutatjuk be. Külön előadássorozatban tárgyaljuk a biogeográfia ökológiai vonatkozásait és ezen törvényszerűségek gyakorlati alkalmazását a természetvédelmi biológiában. Az előadássorozat utolsó részét képezi a biogeográfia új területeinek tárgyalása és a tudományág jelenkori frontvonalainak bemutatása.</p>

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1 A biogeográfia tárgya, meghatározás. Kapcsolatok más tudományterületekkel. A biogeográfia tudományának folozófiája és alapelvei. A biogeográfia modern tudománya, kortárs biogeográfiai kutatások, a tudomány jelenlegi státusza. A biogeográfia tudományának történeti áttekintése. A földrajzi	Az előadások és szemináriumok alatt hordozható számítógépet, videoprojectort,	2 óra

felfedezések kora. Biogeográfiai kutatások a 19. században és a 20. század elején. A modern biogeográfia megszületése és a jelenlegi kutatási törekvések összefoglalása.	diavetítőt, diafilmeket használunk.	
2 A földi élet fejlődése változó környezeti feltételek mellett. Abiótikus környezeti tényezők hatása a földi élet kialakulására és jelenlegi arculatának kialakításában. Az éghajlat közösségmeghatározó szerepe. A talaj, mint a szárazföldi életközösségek kialakulását meghatározó tényező. A vízi életközösségek kialakulása és változásai. Mikrokörnyezet-mikroklíma és hatásai a helyi életközösségek alakulására.	Idem	2 óra
3 Elterjedési területek - elterjedési mintázatok. Térképezési alapok. Az elterjedést limitáló tényezők. Klimatikus reliktumok.	Idem	2 óra
4 A biogeográfia ökológiai alapjai: egyedek elterjedési mintázatai. Populációk elterjedési mintázatai. A közösségek földrajza. A közösségek tér- és időbeli eloszlása.	Idem	2 óra
5 Fajok elterjedésének törvényszerűségei: szóródás és bevándorlás, elterjedési területek dinamikája. A barrierék természete. Biótikus cserefolyamatok és migrációk. Kolóniák létrehozása, feltételek.	Idem	2 óra
6 Az új formák eredete. A fajképződés, diverszifikáció és a kihalás mechanizmusa: természetes szelekció, a Darwin-i elméletek, egyedi és populáció szintű reakciók, populációktól a fajokig.	Idem	2 óra
7 A földi élet fejlődésének geológiai áttekintése. A kontinensek vándorlásának elmélete. Az eljegesedések hatásai. A pleisztocén biogeográfiai dinamikái	Idem	2 óra
8 A földi élet változatosságának biogeográfiája. Endémikus és kozmopolita fajok. A bioszféra zonalitása, törvényszerűségek. A bioszféra életközösségeinek határai, az állandóság és átalakulás feltételei. A fejlődési vonalak rekonstrukciója. A bioszféra életközösségeinek evolúciója.	Idem	2 óra
9 A földi élet jelenkori geográfiája. A bioszféra életközösségeinek összefoglalása. Szárazföldi és vízi életközösségek.	Idem	2 óra
10 Szigetek biogeográfiája, törvényszerűségek. Szigetbiogeográfia, elszigetelt közösségek kialakulása és evolúciója. Areogeográfia és diverzitási grádiensek.	Idem	2 óra
11 A hideg arktikus és antarktikus tengerek élővilága. Sajátos problémakörök megbeszélése: kiterjedés, jellegzetes növények és állatok, földrajzi háttér, talajtípusok, emberi beavatkozások hatása, sajátos természetvédelmi problémák. Esettanulmányok	Idem	2 óra

bemutatása és megvitatása.		
12 A természetvédelmi biogeográfia, a biodiverzitás problematikája, a kihalások geográfiája.	Idem	2 óra
13 A modern biogeográfia kutatási módszertana: molekuláris és izotópos biogeográfia. Gének és filogénia. A molekuláris óra - molekuláris fejlődés. Izotópok a biogeográfiai kutatásokban. A biogeokémiai ciklusok kutatásának szerepe.	Idem	2 óra
14 A modern biogeográfia kutatási módszertana: filogenetikus biogeográfia, elméletek, módszerek, biogeográfiai elemzések.	Idem	2 óra
<p>Könyvészet</p> <ol style="list-style-type: none"> Banarescu P., Boscaiu N. 1973. Biogeografie. Ed. Stiintifica. Bucuresti (BZ) Benedek Z. 1988. Növény és állatföldrajz. Tudományos és enciklopédiai könyvkiadó. Bukarest (BZ) Calinescu R., et al. 1969. Biogeografia Romaniei. Ed. Stiintifica, Bucuresti (BZ) Cox, B., Moore, P. 2005: Biogeography. An ecological and evolutionary approach. Blackwell Publishing, London (BUJ) Drugescu C. 1994. Zoogeografia Romaniei. Ed. All, Bucuresti (BZ) Ellenberg, H. 1988: Vegetation Ecology of Central Europe. Cambridge University Press, Cambridge (BUJ) Hortobágyi T., Simon T., 2000. Növényföldrajz, társulástan és ökológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest (BZ) Lomolino, M., Riddle, B., Brown, J. 2005. Biogeography. Sinauer Associates, Inc. Publishers Sunderland, Massachusetts (BUJ) Lupascu A. 2001. Biogeografie. Ed. Fundatiei Romaniei de maine, Bucuresti (BUJ) Müller P. 1977. Tiergeographie. Teubner Studienbücher, Stuttgart (BUJ) Müller P. 1981. Arealssysteme und Biogeographie. Ulmer, Stuttgart (BUJ) Pop I. 1977. Biogeografie ecologica vol 1. Ed. Dacia, Cluj (BZ) Pop I. 1979. Biogeografie ecologica vol 2. Ed. Dacia, Cluj (BZ) Udvardy M. 1969. Dynamic zoogeography with specific reference to land animals. Van Nostrand Reinhold, New York (BZ) Varga, Z. 1995: Geographical patterns of biological diversity in the palearctic region and the Carpathian Basin. Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungariae, 41(2): 71-92 (BUJ) Walker B., Steffen W. 1996: Global Change and Terrestrial Ecosystems. Cambridge University Press, Cambridge, UK (BUJ) <p>Rövidítések: BZ- Állattan Könyvtár, BUJ – Ujvárosi Lujza magánkönyvtára</p>		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
A különböző biotopok földi elrendeződése	Problémafeltevés	2 óra
A dzsungel, a sivatag és a félsivatag életterek	DVD bemutató - vita	2 óra
Füves életterek: sztyeppe, szavanna, préri	DVD bemutató - vita	2 óra
Szubtrópusi erdők élettere	DVD bemutató - vita	2 óra
A leveles erdők mérsékelt nedves élettere	DVD bemutató - vita	2 óra
A tajga élettere	DVD bemutató - vita	2 óra
A tundra és a sarkvidék élettere	DVD bemutató - vita	2 óra
<p>Könyvészet</p> <p>Keveiné Bárány, Ilona (1995): Biogeografia: földrajz szakos hallgatóknak, JATEPress, Szeged</p> <p>David Attenborough (1994): The Private Life of Plants (BBC Books)</p> <p>Planet Earth by David Attenborough ismeretterjesztő filmsorozat</p>		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy tartalma megegyezik a más hazai vagy külföldi egyetemi központok tananyagának tartalmával.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A biogeográfiai ismeretek felmérése úgy az elméleti anyag elsajátításán, mint a szemináriumi tevékenységeken való aktív részvétel és ismeretanyag értékelésén alapszik. A biogeográfiai vizsgán való részvétel feltétele a szemináriumon való 100%-os részvétel és a szemináriumi referátum bemutatása.	Írásbeli	70 %
10.5 Szeminárium / Labor	Referátum bemutatása	Kollokvium	30 %
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
Az átmenőjegy (5) A hallgató elérheti az 5 osztályzatot, ha legkevesebb 40 %-ban teljesíti a vizsga követelményeit és egy minimális gyakorlati tevékenységet, amelyen a részvétel kötelező.			

Kitöltés dátuma

2022.04.15

Előadás felelőse

dr. Keresztes Lujza

Szeminárium felelőse

dr. Keresztes Lujza

Az intézeti jóváhagyás dátuma

Intézetigazgató

.....